

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 frc.
1/2 an 12 frc.,
1/4 an 6 frc.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oara 12 fil. a treia
oara 10 fil.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirea” în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

PACEA ROMÂNNO-MAGHIARĂ.

Sirena cu vocea ei dulceagă de împăciuire s'a ridicat din nou la suprafață peste valurile împotriviților zilnice. — Conte Tisza a grăit din nou la punctul păcii. Ședința de Joi, în care și-a ridicat cuvântul și ramura de maslin, are o deosebită importanță referitor la acțiunea împăciuirii româno-maghiare. — Am ajuns anume la stadiul, unde ni-s'a spus pe față, că toate planurile și nădejțile s'au îmfundat de-ocamdată. — „S'a întâmplat — zice contele împăciuitor — că a eșit în public memorandumul, care mi-l-a dat dl Dr. I. Mișu, bărbat vrednic de toată cinstea și conducător pătruns de intențiunile cele mai frumoase, — și aceasta s'a făcut printr'o indiscreție de rea credință din partea acelora, cari dușmani fiind păcii, au dorit să zădărnicească pertractările. În acest memorandum se află *multe chestii, cari au înstrăinat* și au dispăcut obștei maghiare. Față de acestea constat, că *pertractările deocamdată au ajuns în punctul mort*, chiar pentrucă se rețere o *schimbare fundamentală a câtorva puncte*, ca apoi aceste să poată fi primite ca temei pentru desbaterile de mai departe...” — Cunoaștem cu toții memorandumul de sub întrebare; și dacă e ceva ce regretăm și noi cu accent la punctul acesta e, că acest memorandum s'a dat în vileag într'un timp, când eră mai puțin oportun. — Sunt lucruri, cari tocmai din pricina gingășiei lor pretind foarte multă precauțiune și rezervă. — Și nu odată: în public dă faliment, ceea-ce pe alte cărări *cinstite* ar duce la rezon. Lucruri încă necoapte nici când nu se etalează; și e legea firei, ca toate să-și aibe fixat timpul apariției în fața lumii. Tot ce previne ordinii firești e anormal și experiența zilnică ne

dovedește splendid, că anomaliele de felul acesta dau lumii cele mai multe pocituri și realități nereușite. — Nimic nu purcede desăvârșit dintr'o dată; — și dacă orice fel de operă mai mică reclamă cioplire pacientă și multă artă în poleitură, concluziunea morală e, că o operă de interes vital pentru două neamuri: pretinde cu atât mai superioară apreciere și tractare din toate punctele de vedere. Pripirea vădit smintită deci trebuie s'o recunoaștem cu toții, — precum o recunoaște și oratorul.

Dar încă asta singură n-ar fi stavila de moarte. — Aceeaș gamă de veleități șovinistă, ce ne-a disgustat și până acum — n'a încetat nici de data asta să-și tremure toate soneriile stridente în legătură cu împăciuirea noastră. — Avem satisfacția de-a vedea, cum se desprinde din roiul împotriviților și câte-o voce cu vederi mai înalte, dar nu pricepem, căci nu putem să pricepem, oponenta înghețată, ce afară de sine, pe nime altul nu vede și nu recunoaște. Trăim și năcăjim laolaltă, din acelaș pământ părintesc ne desgropăm bucătura zilnică, ne amenință nemărginita mare slavă din toate părțile și mai câte alte nenumărate nevoi comune ne pasc, — și e un joc pueril și frivol al sortii să vezi, cum fratele ajuns, norocos, la un călcâi de pâine mai mare, ar luă și fărâmele din mâinile tremurânde ale celuiialt frate lihnit de foame. Conte Tisza și tovarășii ar putea-o ști, că nici noi românii nu putem iscăli o pace al cărei punct de mănecare ar fi desființarea noastră națională. — Și e nostim a alerga după analogii la America șcl. — când lipsește baza comparațiunei. — Nici numărul relativ, nici puterea, nici tradiția, nici istoria și nici un fel de altă împrejurare nu permite a identifica soarta noastră,

punem cazul, cu a polonilor ori semințiilor multi-culore ale Americii. Doar noi nu în contra limbii ungurești ne luptăm. Luptăm numai pentru considerarea noastră echitabilă în ale chivernisirei acelu stat constituțional, la sarcinile căruia concurgem și noi din greu pe o măsură. — Dorim și vom să trăim cu eul nostru național nealterat; și precum orice fel de viețuire pământescă nu se poate evoluă în cadrele ființei sale: decât luând nutremânt omogen, iar din materii străine, numai ce poate mistui și asimilă: așa și noi avem legea desvoltării noastre, în contra căreia a lucra ar fi păcatul nostru și moartea noastră.

Nu politica transfugilor — ori cât i-ar octrofi contele păcii naționale, — va deslegă problema împăciuirii noastre. Transfugii, — pe cari românul îi vede cum menagează, sub masca păcii, toate interesele posibile personale — n'au putut și nu vor putea, decât să învenineze inimile celor de bine. Avem și noi românii de bună credință, un dram de ambiție omenească și am cere prin urmare, ca în interesul cauzei înalte să se delature odată acei agenți murdari, cari intenționat opăcesc o apropiere cinstită. Dacă-i vorba, că o transacțiune cinstită e negreșit de lipsă în fața halului, care ne istovește pe-o formă și pe unii și pe alții — prestigiul nostru comun pretinde, ca să depărtăm mai întâi maculaturele, — iar maslinul comun să-l sădească și altuiască numai reprezentanții autorizați, sufletești și trupești, ai ambelor tabere.

Dorim cinstită apropiere; nu dorim moartea altora, dar nici a noastră și suntem de principiu, că adevărata pace poate încolți, înflori și rodi numai atunci, când cunoșcându-ne bine, vom stărui din răsuputeri să fim pe ambele părți: oameni cu bunăvoire. (r.)

Cum stăm în Macedonia cu școala și biserica națională.

— Scrisoare particulară a „Unirii”. —

Sunt doi ani trecuți, de când cu lovitură de stat și intronarea regimului constituțional în Imperiul Otoman, noi Românii din Macedonia, după atâtea nenorociri și persecuțiuni îndurate din partea correligionarilor noștri ortodoxi!!!? (grecii), am început în fine să respirăm o atmosferă plină de viață sub noul regim constituțional.

Teroarea, calomniile, ura și toate vicțiile levante în contra noastră au dispărut ca prin farmec. — Incetul cu incetul începe a se face deplină lumină asupra procesului iscat între noi și greci iar marii bărbați ai Imperiului Otoman pare că s'au convins în fine, că dreptatea este cu noi Românii.

Căci, în definitiv noi Românii de ce ne-am văitat până acum?

În toate timpurile bune și rele ale Imperiului Otoman am fost supuși leali, am împărtășit, cu otomanii și binele și răul; săci și unii și alții, am avut și avem de a-părat aceeași patrie și aceleași aspirațiuni — Soarta lor a fost și este legată cu soarta noastră.

Noi Românii nu ne-am plâns niciodată la nimeni în contra stăpânirii otomane. — N'am urmărit scopuri infernale în contra siguranței statului și n'am turburat nici-odată ordinea publică.

Ca fii aceleiași patrii am cerut și cerem necontenit dela stăpânire protecție și deplină dreptate în contra vrășmașilor, cari ne urmăresc a ne răpi testimoniul strămoșesc, care este limba și neamul românesc.

În schimb grecii, vrășmași neamului nostru, nu se văitau; căci n'aveau de ce să

văită, ci pretindeau mai anii trecuți, fără vre-o rațiune binecuvântată, să-și însușească dreptul de a fi călăii noștri în stăpânire străină, răpindu-ne viața, averul și tezaurul strămoșesc, care este limba românească.

Care eră intențiunea lor de a fi așa de cruzi și îndrăzneți cu noi românii?

Aceasta o știe lumea întreagă și e de prisos a o reaminti cititorilor.

Acum, când lucrurile au luat altă față în imperiu, când dreptatea s'a instalat în locul arbitrarului, cată să înștiințăm pe iubii cetitori ai pretiosului ziar național „Unirea” despre tratul fraților noștri îndepărtați, cum stau actualmente cu școala și biserica lor națională. Deocamdată le aduc iubitorilor cetitori fericita veste despre plecarea la Constantinopol a unei comisiuni din sânul poporului român, care să ceară în numele poporului Român drepturile sale de a i-se acorda un șef bisericesc național, conform legilor statului, care dă dreptul tuturor naționalităților din Imperiu de a-și avea șeful lor bisericesc, și a rupe odată pentru totdeauna cu trecutul.

(Va urma).

Institutede economice ale Ungariei.

Instituții cu scop de a promova cultura pomilor și grădinăritul.

Comisarul ministerial pentru pomărit și plantarea de arbori (gyümölcsészeti és fenyésztési miniszteri biztos, Budapest, palatul ministeriului de agricultură). Oficiul acestuia este de a îndrepta cultura pomilor din țară, a promova sădirea de salcă nobilă, a planta pomi pe lângă drumuri, a îngriji de valorizarea poamelor etc. În toate chestiile apar-

ținătoare pomilor și plantațiilor de arbori e la dispoziția publicului, cărnua îi dă îndrumări în privința aceasta.

Institutul de grădinărit din Budapesta (kertészeti tanintézet I., Ménesi ut 45). Cursul acesta ține 3 ani și se primesc acei indivizi, cari au absolvat cel puțin patru clase gimnaziale și au un an de praxă. Scopul acestui institut e de a crește grădinari dibaci, cari să fie capabili a conduce ei de ei grădini mai mari.

Instrucția se extinde la toate ramurile de grădinărit, și cultura de vie. Tot aci mai este un curs pentru ajutorii de grădinari, la care se primesc acei indivizi, cari au praxă de cel puțin 3 ani. Cursul ține 2 ani. Tot aci se mai țin și alte cursuri pentru învățători drumari etc., cari vreau să-și câștige cunoștințe mai apte cu privire la cultura pomilor, la grădinărit, la valorizarea poamelor etc. În Baja este un curs pentru ajutorii de grădinari (kertészsegéd iskola), unde se primesc indivizii cu praxă de 3 ani.

Cursuri pentru instruirea lucrătorilor de grădini (kertmunkás képző tanfolyam) sunt în Lőcse, Turda și Nagybocskó. Se primesc indivizi, cari au scăpat de miliție, sau au fost neapți pentru serviciul militar resp. au împlinit 18 ani. Cursul ține doi ani și se începe totdeauna în 15 Ianuarie, și se sfârșește în anul următor în 10 Ianuarie. Condițiile de primire sunt ca indivizii să știe scrie și citi. Cursurile acestea sunt pentru economi.

Curs de grădinărit în Orosháza pentru școlarii școlii civile de acolo și pentru adulți. Aci se află și o grădină model.

Comisari pentru promovarea plantațiilor de arbori și pomi precum și învățători ambulanți sunt în Budapesta, Máramarossziget, Ungvár și Végfalva. Oficiul acestora e de a supraveghea grădinile economice ale co-

FOIȚA.

Serenadă.

Printre stele 'ngândurată
Luna trece 'ncetisor,
Iar prin frunze cântă vântul
Somn ușor!

Ca 'ntr'un templu-al păci-eterne
Totul tace ascultând;
Plopii tainic fruntea-și pleacă
Rând pe rând.

Și 'n tăcere-adânc'a nopții
Al vioarei trist suspin
Iși șoptește 'n tainic murmur:
Somnul lin!

Iar în geamuri luna bate
Pe-a ta față luminând; —
Dormi în pace somnul dulce,
Inger blând!

Nicu Fluor.

Vestitorii credinței.

Intre negri din Bagoie.

(Continuare).

Din cauza munților vulcanici, teritoriul din Bagoie e foarte neregulat, prăpastii, stânci și văi adânci se parândează. Negri însă pot să trăiască și aici, cultivând tot colțisorul mai plan. Dacă află pământ roditor, nu se uită că e locul prăpăstios, îl lucră, îl samănă cu piper, mazăre și banau. Nu rămâne nici o părticică necultivată.

Familiiile trăiesc grupate, ici și colo câte una. Nu află la un loc mai multe colibi. Fiecare familie își ridică coliba pe partea proprie de pământ. Mai multe colibi ascunse în sămănături imense de banau formează un „Lugó”. Aceste sunt apropiate unele de altele așa, că într'un moment poți aduna o sumedenie de oameni. Colibele sunt lucrate din trestie și pae, ca mărime și împărțea seamănă una cu cealaltă.

La zidirea unei colibi nu trebuie multă oboseală. Când cineva întreabă, cum trebuie zidită coliba, ei răspund: „Cași-când mesteci berea, ori ai fierbe mazărea”. Și de fapt așa este. Nimenea nu-și pregătește el coliba. Întâi își caută locul potrivit pentru colibă, după ce au ales

locul, aduc jertfă spiritelor locului, ca să nu-i omoare.

Unii așează o bucată de unt pe o frunză, și dacă dimineața e neatins, înseamnă că locul e bun, iar dacă l'a mâncat vre-un câine, e semn rău. Când berea de pombe e pregătită, se vestește în sat că zidirea se poate începe. Cei-ce se ofer aleargă într'acolo; unul duce paie, altul pământ, al treilea împletește trestia, și coliba incetul pe incetul se ridică fără ca stăpânul să-și miște măcar un deget.

Stăpânul nu are nici un lucru, decât să stea de vorbă și să bea. Spre seară coliba e gata, satul întreg se adună drept răsplată, beau și mănâncă, acum cu toții. Coliba nu are ușă încă, aceasta o fac m'ai târziu pe conta altor beuturi nouă. Adeseori casa încă nu e gata, și se surpă.

Se întâmplă că se ivește câte un foc, flăcările mistuesc ușor și repede colibele de paie. În astfel de împrejurări, negri împlântă lancea în flăcări, cea ce nu împiedică mistuirea.

În zile de ploaie nu se vede nici un locuitor. În locurile aceste prăpăstioase nu prea poți umbla, când fiecare pas e nesigur din cauza lunecusului. Când ești silit să pleci undeva, te razămă în două băte ca să-ți poți ținea echilibrul.

Când soarele răsare, tot satul se pune în mișcare. Bărbați cu câte o bătă în mână, merg de colo până colo, căutând

munelor din districtul lor, a da îndrumări practice publicului etc.

Școli de pomi și arbori. (Állami faiskolák) sunt: în Făgăraș, în Gödöllő, Kecske-mét, Kisbér, Lugoj, Mezőhegyes, Sepsiszentgyörgy și Zilah. Scopul acestor școli este de a da economilor pomi nobili, de care au lipsă. Tot din școlile acestea se mai distribuie în toată primăvara gratis o mare mulțime de diferiți arbori pentru a-și planta comunele văile, surpăturile, coastele cu arbori. Cei ce doresc a-și procura altoi adevărați, să ceară dela direcțiunile acestor școli câte un catalog cel mult până în 10 Decembrie. Preoții și învățătorii pe cum și alți cultivatori de pomi dela sate, dacă se adresează cu o rugare timbrată cu 1 coroană până în 15 Decembrie a fiecărui an ministrului de agricultură, pot să capete altoi cu prețul jumătate. Că ce e de vânzare în fiecare an, se publică în tot anul în „Földmívelési Értésítő“ lunile Iulie, August, după cum am zis mai sus la vița de vie. — Foaia aceasta o are fiecare cancelarie comunală.

Școala experimentală de pomi din Tei, (Tyei) com. Hunedoarei (ultima stațiune Dobrotici). Aici se fac experimente cu privire la soiurile nouă de pomi pentru țara noastră. Școala are un teritor de 198 de jugăre.

Pomet model mai e în Budaörs și în Nagyboosko.

Stațiune pentru apărarea pomilor (gyümölcsvédelmi állomás) e în Nagybánya. Aici se fac experimente, cum trebuie să aparăți pomii de tot felul de insecte, bureți etc. Teritoriul grădinei e de 25 jugăre.

În Baja și Bustyaháza se cultivă răchită potrivită pentru impletire de corfe.

(va urma)

O dispoziție salutară. Preavenratul Ordinariat Arhiepiscopesc cu dno 7 crt. a dat următorul cercular:

„Ni-a venit la cunoștință, că inspectorii școlari regești dau senatelor școlare parohiale și învățătorilor ordin direct; și că senatele școlare și cu deosebire unii dintre învățătorii noștri, cu preterarea autorităților lor școlare superioare, stau în corespondință oficioasă cu autoritățile civile în afaceri școlare, și așa de multeori lucrează contra regulamentului nostru școlar-bisericesc.

„Drept aceea pentru a încunjură în viitor orice neînțelegeri sau iregularități și plângeri, comitem tuturor oficiilor parohiale, senatelor școlare și învățătorilor noștri din Arhidieceză, că nici o afacere bisericască și școlară, să nu schimbe scrisori oficiale cu forurile civile, cu inspectorii regești școlari, — fără numai prin parohul locului, ca director al școlii, și sub Nr. al exhibitorului parohial, precum și sub titlul bisericii parohiale. — Iară în toate cazurile acele, în cari legile, regulamentele, și statutele arhidiecezane nu ar întinde îndreptar de ajuns, și ar subversă dubiu grav, și ar rămâne neorientați: să-și țină de datorință gravă a cere îndrumare prealabilă și încuviințare din partea autorității superioare bisericesti.

„Referitor la „Planul de învățământ și Îndreptarul“ edat prin ordinul ministerial dela 24 Septembrie 1910, Nr. 80.000, făcut anume pentru școlile comunale și confesionale cu ajutor de stat, cari n-au plan de învățământ edat de autoritatea superioară bisericască și aprobat și de minister. — susținem ordinul nostru dela 15 Octombrie 1910, Nr. 7799.

Lucruri bune. Astăzi s'a pus piatra fundamentală a noii biserici și a caselor parohiale, gr.-cat. rom. din parohia Zăbraniu.

câte un strop de beutură și vorbind gălăgios despre sămănături, lipsuri, sau despre hoțiile mai nouă. Alături de ei nici femeile nu-și prea țin gura, alegând mazăre sau împletind trestie.

În vreme ce copiii se joacă în nisip, mereu le umblă gurile și lor. Pe timpul secerișului, femeile se așează cu coșercile pline pe marginea riului, înșirue cu grije coșercile pline cu sămânță în apă, spre a se umflă, pe urmă o freacă bine și prepară din ea un fel de beutură care nu îmbată, ci te leagă într'un somn adânc.

Beutura aceasta și cea pregătită din banau o preferă mai bucuros. Negri iubesc mult beutura. „Mazăre, carne și bere îi place negrului“ spun ei în glumă.

Adese-ori seara tufele de banau răsună de cântecele lor. Bărbații sug nectarul dulce prin niște țevi lungi. Femeile încă se așează în jurul lor, aruncând câte o privire pe furis spre cupa care se golește mereu. Ele nu au voie să bea, bărbații lor spun, că pentru ele beutura e nefericire. Când bărbatul merge deacasă, spre a-și căuta beutură în altă parte, femeia trebuie să stea acasă, ea nu poate părăsi coliba pentru motivul că trăiesc între tâlhari.

Timpul trece, miezul nopții se apropie, cupă după cupă se golește și după beutura să gată, se despărțesc. Unii sunt așa de somnuroși, încât adorm acolo în

sămănătura de banau; alții pleacă în toate părțile spre casă, măsurând cu picioarele calea; câte-o beutură de acestea adeseori se termină cu bătăi sângeroase.

Cătră ziuă, le trece amorțea și negri își văd de lucru. Fiecare e econom bun, dar înafară de economie, se ocupă și cu vânatul. În desișul pădurilor mari ei vânează moime, mățe sălbatice și antilope. Caută mult după elefanți, cari sunt preferiți pentru carnea lor gustoasă.

Elefanții îi prind în modul următor: Leagă între doi arbori apropiați, cam pe la mijloc, o funie groasă, de care atarnă un lemn greoi provăzut la capul din jos cu un fier ascuțit. Pe urmă mai leagă o funie care e în legătură cu funia dintre arbori, și funia aceasta o trec pe pământul dintre cei doi arbori, ascunzând-o cu frunze. Când elefantul trece pe acolo, să împiedecă de funia dintre frunze, împiedecându-se de ea pune în mișcare funia de pe arbori, care lăsându-se în jos, lemnul cu fierul ascuțit cade cu o greutate mare și se înfige în gâtul animalului. Elefantul pierde foarte mult sânge dar totuși o ia la fugă. Vânătorii se iau după el și îl urmăresc până se lasă jos, atunci vânatul prețios e în mâna lor.

(Va urma)

Fumul, mâna de țărână înainte de asta cu o sută patruzeci și unu de ani a pus temelie acestui Sion românesc, pentruca aceeaș mână în ziua dintâi a lunii curente să rădice „securea“ asupra lui spre demolare! Multe suflete năcăjite se vor fi abătut pe aici în decursul vremilor spre a-și dobândi mângaiere! Multă lume în peregrinajul ei spre Maria-Radna, fără osebite de neam și lege va fi cetit vecuitoarea inscripție dela intrarea primă a vechiului sălaș: „Mariae Theresiae Augustae Hungariae Reginae pietas insignis fervensque Unionis zelus, Filio corregente Iosepho istas in Banatu erexerunt aedes 1770.“

Și se fac multe peregrinaje în decursul unui an, începând cu luna lui Maiu și până la finea lui Septembrie, așa, încât își crește inima, și-ți vine să invidiezi, când vezi atâta pietate și atâta abnegare de sine la acel popor catolic, care în cete de zeci și sute, își lasă casa și masa, și la ziua destinată purcede spre Maria-Radna. Nu se vaită că-și perde lucrul deși pleacă cu „casa întreagă“ cântând și laudând pre Dumnezeu!

Are și catolicul atâtea serbători, dacă nu și mai multe, ca românul — de piatră, pentru vite, de grumaz, de plante — Maria-wirt — etc. cu un cuvânt destulă credință deșartă și la ei! Pe lângă acestea însă totuși prosperează și încă cu pași giganti. Sunt plugari în părțile acestea și încă mulți, cari nu știu ce să mai facă cu banii!! Prosperează neamțul, că are școală pre care o și iubește, nu așteaptă măciuca să-l ducă la lumină, ci merge de sine.

Deci nu sărbătorile și credința sunt cauza stărei pe loc a poporului nostru, ci lipsa de școală, de a cărei susținere pe bază legală stăpânirea nu îngrijește, numai și numai, ca la caz de lipsă, să aibe inimi slabe de exploatat.

Câte procesiuni trec pre aici, până colo de departe de pe Alföld, toate se opresc aici, își fac obișnuitele rugăciuni și apoi pleacă mai departe. Nu caută, că e biserică românească cu sfinții zugrăviți și nu ciopliți, știu însă, că e casa Domnului.

Și încă ce e mai frumos, că pictura, destul de bunișoară, a acelor icoane sfinte e făcută de un român, care își încheie operatul cu următoarele cuvinte:

„Luatau sfârșitul acest sfânt lucru sub stăpânirea înălțate crăiesei noastre Maria Terezia și a blagovestnicului împărat fiul ei cu toată cheltuiala cesaro-crăieștei fiind paroh ieromonahul „Alexie“ în anul 1772 a lunii Aprilie (de unde se vede că ordinea cronologică din șematismul jubilar e greșită.) Fumul păcătosul și nevrednicul am zugrăvit acestea sfinte icoane cu mâna de țărână: Oprea zugravul Lipovei.“

Tot aceste icoane, vor înfrumșa și biserica nouă, pe lângă reparările necesare.

Liviu Iancu,
paroh gr.-cat. al Zăbraniului.

Slăbiciunea strică lucrurile, iar pe om, îndărătnicia.

Orice învățătură e o nenorocire.

Correspondințe.

Așezăminte culturale în dieceza Lugojului.

— Dela corespondentul nostru. —

Lugoj, 18 Martie 1911 n.

Sufără un vânt de îmbunătățire și întărire pe toată linia în această mică și tinără dieceză. Sunt aceste fructul ostenelelor și a înțeleptei chivernisiri a bunilor și înțelepților noștri arhieriei, ce împodobiră pe rând scaunul acestei eparhii.

În toamna anului trecut se deschise Convictul diecezan gr.-cat. contemplat deja prin anii 1881—82 sub Excel. Sa Dn. Mitropolit Dr. Mihályi de Apșa episcopul diecezei Lugojului pe acele vremuri. Modul, cum s'a întâmplat deschiderea este un adevărat capod'operă al administrației bisericești. Azi convictul ni este o mândrie națională, iar înaintea ochilor ne plutește un viitor tot mai strălucit.

*

În acest an, poate peste câteva săptămâni, se vor începe grandioasele lucrări la Arad. Se vor ridica palatele comunei bisericești, a casei parohiale și a bisericii, în cari se va eloca suma însemnată de 450.000 coroane. E o imensă avere aceasta pentru un popor sărac și pentru o dieceză și mai săracă, ca a noastră; și par' că nici nu ne vine să credem, că acest capital duplicat peste câțiva ani vine în proprietatea noastră.

*

Cu începutul primăverii vor începe edificările mai multor biserici în dieceză. Așa în: Zăbrău, Zgribești, Cianadul-Sârbesc, Clopodia. Te miri de acest popor și te crucești când îl vezi cu ce nerăbdare copilărească așteaptă să vadă ridicate cât de pompoase lăcașuri lui Dumnezeu, după aceea cât de puțin se interesează de ele, și cât de puțin ar jertfi.

Nu știm cui să atribuim acest simptom trist și singular al poporului bănățean: indiferentismul religios, ce-l bănuie, ca o plagă rea. Că doară poporul nostru din firea lui e religios; soarta ce l-a ajuns de „a-și câștiga pâinea cu sudoarea feței sale“ îl îndrumă mereu către Dumnezeu; lupta, ce o duce cu elementele naturii îl fac atent mereu la atotputernicia unui Stăpân pus peste noi. Și totuși bănățeanul nu e religios, nu e blând, nu duce nici o frică de răsplata ce va urma acum ori mai târziu.

E poate răul acesta rămășițele unei culturi străine, în a cărei atmosferă reze a trebuit să trăim atâtea veacuri, ori exemplul puțin edificător al străinilor, ori în fine fărâma aceea de bunăstare mai înfloritoare, ce o are față de ceilalți frați, cari locuiesc ținuturile mai puțin binecuvântate de cât Bănăutul? Ori care însă ar fi cauza, una e concluzia, la care trebuie să ajungem, că: mult mai avem de a munci pentru ridicarea lui religios-morală și, Domne, mult bine ar face zările, dacă ar pune mai mare pond pe aceasta, în loc de a-i umplea capul cu verzi-uscate.

Correspond.

Prelegeri populare.

Comitetul despărțământului Blaj al Asociațiunii a reluat Dumineca trecută seria prelegerilor populare, trimițând conferențieri la Bucurdea, Crăciunele și Sâncel.

Bucerzenii, oameni harnici și dornici de sfaturi înțelepte, au ascultat glasul părintelui lor sufletesc, și-au alergat de departe dela hodăi, să poată auzi pe dnii dela Blaj. Șau fost mulți Români adunați la frumoasa lor biserică, unde s'a ținut prelegerea, bărbați și femei, iar de pe fețele lor inseninate de veselie în bătaia soarelui cald de primăvară am putut ceti că suflet curat este întru ei și dornici sunt după sfaturi înțelepte. Ce au așteptat, datu-li-s'a lor. Într'adevăr tălcuirea limpede a dlui Maniu despre rostul Asociațiunii și foloasele învățării: a scrisului și-a cetitului, precum și admirabila legătură a calcării celor 10 porunci dumnezeiești de cei ce șau închinat sufletul patimii beției, pildele luate din nefericirile zilnice, miseriile ce bântue familia și neamul alcoolistului, urmările groaznice a necumpătului în beătură, au stors sincere lacrimi în ochii multor Bucerzeni, iar liniștea de mormânt ce stăpâna cuprinsul noii biserice, spunea că vorbele părintelui Roșian despre alcoolism nu erau vorbele celui ce strigă în pustie. Dăruie Dumnezeu ca în toate satele noastre românești să se poată auzi o vorbire de felul acesta. La sfârșit harnicul pâr. **Păculea**, mulțamește vorbitorilor pentru sfaturile alese, și roagă poporeni, să urmeze cu sfințenie cele auzite.

Din Blaj au luat parte dnii Dr. Iuliu Maniu, Ștefan Roșian, Ștefan Pop și Ioan Pop.

La **Sâncel** au fost vicedirectorul despărțământului dl **Aurel C. Domșa** și prof. **Gauril Precup**, însoțiți de dna Livia Domșa și Sever Pop, conduc. prăvăliei „Consum“. O mare mulțime de popor aștepta pe conferențieri la școala confesională. Prelegerile nu s'au putut ține însă în școală din cauza aglomerației ascultătorilor, în fruntea cărora era preotul local, învățătorii, dl Emil Vlăsa mare proprietar etc.

Mai întâi a luat cuvântul dl Domșa, vorbind pe larg despre Asociațiune și scopurile ei culturale și insistând asupra foloaselor învățării și a înaintării pe toate terenele. Prof. Precup a scos la iveală păcatele țărânului, alcoolismul, luxul, neprețuirea timpului, certele ș. a. ilustrându-le cu numeroase pilde și dând prețioase povești de îndreptare. Lunga prelegere a dlui Precup a fost ascuită cu multă atențiune și plăcere. În sfârșit dl Domșa recomandă poporului Biblioteca populară a Asociațiunii și îndeamnă pe toți știutorii de carte să se înscrie de membri. De încheiere pâr. Smigelschi mulțamește conferențierilor în avântate cuvinte pentru învățăturile date și făgăduiește că sămânța aruncată va aduce roadele așteptate.

La **Crăciunel** au mers din Blaj profesorii Al. Ciura și Nic. F. Negruțiu, avocatul Dr. D. Szabó, dl Emil Negruțiu și dsoara Turica Negruțiu.

Prelegerea s'a ținut în localul școlii noastre gr.-cat. A vorbit profesorul **Al. Ciura**, despre „Asociațiune“, în legătură cu adunarea jubilară dela toamnă, îndemnând pe oameni să ia parte la această adunare — și atrăgând

atenția femeilor să adune cele mai frumoase țesături și lucruri de mână ce le au, pentru a le trimite la expoziția, ce se va aranja cu acest prilej.

Prof. **Nic. F. Negruțiu**, a vorbit despre „Biblioteca populară a Asociațiunii“, arătând importanța volumelor, ce se vor tipări în acest an, îndemnând poporul să se înscrie. În număr cât mai mare, între membrii ajutători ai „Asociațiunii“. Schițează apoi conținutul nrului 1 din acea bibliotecă, cartea dlui Dr. Lupaș. Listele de subscripții au rămas în grija dlui părinte **Nic. Laț**.

Advocatul **Dr. D. Szabó**, vorbește de alipirea, ce trebuie să o avem către biserică, școală și instituțiile cari propagă cultura națională — cum e „Asociațiunea“, — trece în direcție economică și arată marea importanță a tovrășiilor agricole, îndemnând pe oameni să se înscrie la reuniunea „Plugarul“ din Blaj.

Publicul a fost foarte numeros și a ascultat cu multă atenție pe oratori. De încheiere, părintele **Nic. Laț**, mulțamește în cuvinte călduroase conferențierilor pentru sfaturile bune, ce le-au dat credincioșilor lui. În tot locul s'au distribuit multe cărți.

Reviste.

Austria. Guvernul austriac se luptă cu greutateți fatale. Parlamentul va fi verosimil ajurnat, iar în urmă poate și — disolvat. — Guvernul lui Bierneth pe semne nu biruie cu naționalitățile. Ales boemii obstruează strașnic ore întregi în limbilor. Căderea guvernului austriac ar opăci și „munca națională“ dela noi.

Rusia. Telegrammele vestesc, că ministrul președinte Stolypin și-ar fi retras abdicarea — la dorința expresă a țarului. Versiunile, ce motivează retragerea, sunt mai multe, dar toate nesigure. Se dă cu socoteală că țarina văduvă ar fi insistat, să rămână ministrul la locul său.

Italia. Din prilejul deschiderii Expoziției la Roma în 29 Martie n. toate societățile culturale șcl. din regat vor trimite depeșe de felicitare Comisarului general al expoziției.

Ziarele italiene comentează mult criza guvernamentală și dau deja lista noului guvern. Socialiștii au șanze mari.

Portugalia. Monarhiștii fac complot împotriva republicanilor. Colonelul Castro, organizatorul conspirațiunii militare, a fost adus la Lisabona, unde l-au arestat. — Se susține, că la conjurație ar fi luat parte mai mulți oficiali de elită. Mișcarea antirepublicană a luat deja dimensiuni îngrijitoare. Au fost deținuți mai mulți oficiali. Se iau măsururi aspre.

Dela „Asociațiune“.

— Biblioteca populară a Asociațiunii. —

Aducem la cunoștința onor. membri ajutători ai Asociațiunii, că expediția numărului 2 (*Floarea soarelui*, legendă de Ștefan Căcoveanu) din „Biblioteca populară a Asociațiunii“ e aproape terminată. În curs de trei săptămâni se va expeda și numărul 3 (Din viața Sfinților: *Ioan Gură de aur*), care e aproape tipărit. Iar până la sfârșitul lunii Aprilie se va expeda și numărul 4 (*Povestea lui Harap Alb*, de Ion Creangă). Așa, că începând cu luna Maiu, apariția și expediția Bibliotecii populare se va face la vreme. Rugăm deci pe toți membrii ajutători să fie cu răbdare. Ca la începutul ori cărei întreprinderi, întârzierile și neregularitățile erau cu neputință de încunjurat, mai ales, că numărul abonaților a întrecut toate așteptările noastre.

Neprevăzând, că se vor înscrie peste opt mii de membri ajutători, ca abonați ai „Bibliotecii populare a Asociațiunii“, nu am putut lua măsuri din vreme pentru înlăturarea întârzierilor și neregularităților. Putem asigura însă pe toți membri, că noi ne dăm silința să aducem expediția în rândul ei. Și în curând o vom aduce.

Adeseori primim reclamațiuni dela membri, cărora știm de bună seamă, că li-s-au trimis numerile apărute din Biblioteca. În multe comune poșta sau primăria nu imparte broșurile trimise de aici, așa, că vina nu e năcastră, dacă abonații nu primesc Biblioteca. Li rugăm deci pe toți ceice în viitor nu vor primi numerile din „Biblioteca populară a Asociațiunii“, să le caute mai întâiu la poștă sau la primărie și numai dacă nu le găsec acolo să ni-le ceară.

Sibiu, 24 Martie 1911.

Pentru Biroul Asociațiunii:

O. C. Tăslăuanu.

Noutăți.

Știri personale. Escol. Sa Mitropolitul Victor, va plecă cu acceleratul de seară la Budapesta, spre a lua parte la conferința Episcopatului catolic. I. P. S. Părinte va fi însoțit de Victor Aaron, oficial la cancelaria mitropolitană.

Consiliu de ministri. În Budapesta alaltăieri a avut loc un consiliu de ministri, luând parte toți ministri. S'a discutat asupra crizei guvernului din Austria, precum și asupra mai multor afaceri interne.

Sărutând mâna. Din Viena se dă știrea, că venind Monarhul pedestru dela prohodul contelui Cziráky, — însoțit numai de contele Paar: într'o clipă s'a pomenit, că o fetiță elegant învesmântată i-a sărutat mâna, predându-i și o suplică. — Pe față au dus-o la poliție.

Cai verzi. În legătura cu acțiunea de împăciuire a contelui Tisza se șvonește, că ar fi pe cale înființarea unei bănci mari româno-maghiare cu un capital de 5 milioane. Ba, ca pupază pe cozonac se mai adaoge, că niște membrii din înaltul cler unit și neunit și-ar fi promis concursul moral și material. — Ne indoim, — nu credem în zarzavate!

Marchall — mort. Episcopul Dr. Gottfried Marchall din Viena — devenit la timpul său odios înaintea clironomului Francisc Ferdinand, pentrucă a desaprobat căsătoria acestuia cu pr. Sofia Hohenberg — a trecut în liniște la cele de veci.

Impăratul de argint. În Newyork a murit mai zilele trecute milionarul D. Moffat în vârstă de 72 ani. Avuse vre-o sută de mine de argint și o avere în preț de vre-o două sute cincizeci milioane. — Ca băiat — era un calic fără nimic, dar norocul și specula l-au ridicat acolo, unde, sigur, nici dansul nu visase odinioară.

Fusta-pantaloni în Lugoj. În 24 seara a apărut în vitrina compatriotului Klein pentru întâia dată în Lugoj fusta-pantaloni. O mulțime de curioși s'a adunat să vadă „noutatea“. Reclamații au învățat minte din păteniile proprii, umblă mai cu școală. Ieri a apărut în vitrină numai o statuă îmbrăcată în noul costum; azi deja o damă se plimbă în vitrină în noua rochie. Măne, posibil, vom vedea dama pe strădele Lugojului în societatea cutărui oficer. N'ai ce face. Moda nouă câștigă teren. Curioși sunt mulți. Cu vremea însă va trece și ea dela ordinea zilei, ca multe alte extravaganțe femeiești.

Erarul nostru. Bilanțul erarului nostru pentru anul 1910 s'a arătat cu 141,838.235 cor. mai favorabil decât în 1909.

Medic-ferifă slujbei sale. Iată un medic victimă orbului său-exces pe zel! La fabrica „Moldova“ din Iași, doi lucrători au intrat în rezervoriu, să vadă dacă e destulă benzină și din pricina gazurilor otrăvitoare au rămas în nesimțire. Tovarășii lor au chemat în ajutor pompierii și pe martirul dr. Rudescu. Medicul se dezbracă și cu toată împotrivirea celor de față intră în rezervoriu și deadreptul în ghearele morții!

Anexarea Basarabiei. În Rusia se pregătesc mari serbări oficiale cu prilejul aniversării centenarului anexării Basarabiei, care se împlinește anul viitor. Serbările se vor da în timpul verei când se va deschide la Chișinău o expoziție, care se înfățișeze evoluția Basarabiei pe toate tărâmurile, în cursul unui veac de stăpânire muscălească. Și tu, române de pretutindeni, vei trebui să însemnezi, cu lacrimi de sânge, clipa în care a fost Prutul să ne sape hotarul!

Poetul Gh. Orleanu. Plăpândul poet Gh. Orleanu, care trece prin lume ca o umbră sfioasă de floare, singur cu sufletu-i, cu cel mai bun și nefățarnic tovarăș pe care-l are omul, după îndelungate chinuri trupești a murit. Fie-i țărâna ușoară!

Iarăș gaz. Pe moșia unui proprietar bihorean, lucrând la o fântână arteziană, deja din adâncime de 25 metri a erupt la suprafață gaz. S'a constatat prin comisia chemată la fața locului, că pământul proprietarului conține foarte mult gaz. — Cercetarea se va continua în luna viitoare.

Trupă japoneză. Hanako, tragediană japoneză va juca încurând pe scena teatrului Liric al metropoliei noastre, o singură pieză și cu atât va fi mai interesantă și mai plină de nervi acea dramă, cu cât nu o vor putea vedea toți din acea gloată de impacienți. Pe afișul teatrului oficial face serii Ferandy, vechi societătar al comediei franceze. E de menționat că Hanako a vestit, că e însoțită de marea trupă imperială japoneză, compusă din doi artiști rutinați. Asta zic și eu economie!

Reuniunea de înmormântare a distric-tului protopopesic gr. cat. al Sibiului. Completându-se nrul recerut al membrilor din Secțiunea a III-a, pe baza autorizării primite din partea adunării generale, se constituie Secțiunea a IV-a a acestei reuniuni, deci se invită toți cei trecuți de etatea 16—70 ani a etății fără deosebire de sex, confesiune și naționalitate, cari ar voi a se înscrie de membri în Secțiunea a IV-a de a se însuina la subscrisul director, secretar sau cas-sar, cari sunt autorizați a primi taxa de înscriere de 2 cor. 60 fil. Sibiu în 21 Martie 1911. Iuliu Bărdosy, director, P. Simonetti, secretar, Romul Botezan învățător-cassar, cu locuința în edificiul școlar din Sibiu, Strada Podului Nr. 7.

Apel către toți foștii elevi ai școlii comerciale superioare greco-orientale române din Brașov. Amăsurat unei dorințe generale vechi, direcțiunea și corpul profesoral au decis înființarea unui „cerc al foștilor elevi ai acestei școli“ și au înaintat deja statutele spre aprobare la In. Ministeriu de culte și instrucțiune publică. Pentru a putea înrolă pe toți foștii elevi în șirul membrilor acestei salutare organizațiuni economice-sociale, e absolut necesar a se adună datele exacte despre toți foștii elevi ai școlii din anul 1869 și până în ziua de azi. Rog deci cu insistență pe toți foștii elevi ai acestei școli, să binevoiască a înainta subsemnatei direcțiuni în timpul cel mai scurt posibil, fiecare despre sine și eventual după cunoștințele sale despre colegi, următoarele date: 1. Numele complet. 2. Ocupațiunea și cariera actuală. 3. Locuința (orașul, comuna, strada). 4. Alte referințe de interes. Mulțumind anticipat pentru acest mare serviciu făcut școlii noastre, rămân cu stimă distinsă. Brașov, 19 Martie 1911. Arseniu Vlaicu director.

Cursurile de stupărit din Gădăliu. S'a publicat concurs pentru cursurile periodice de stupărit pe anul 1911. Preoții vor participa în luna Iunie, din 14—27, iar învățătorii în Iulie 1—18 și din 15 Iulie până în 12 August st. n. Cei ce participă la aceste cursuri vor primi cunoștințe teoretice și practice în acest frumos ram al economiei; precum și deprindere în a face coșnice sistematice și recvizitele ajutoare la stupărit. Participanți capătă gratuit întreaga întreținere și capătă și rebonificare pentru călătoria cu trenul pe cl. a III-a. Aceasta însă trebuie să o ceară deodată cu rugarea de admire, pentru ca celor primiți să li se dea adevărată (igazolvány) dela căile ferate pentru călătoria cu prețul de jumătate. Pentru fiecare curs se primesc câte 20 de ascultători. Rugarea de primire provăzută cu un timbru de 1 cor., și adresată In. ministru de agricultură să se dea prin autoritățile superioare cel mai târziu cu o lună înainte de începerea respectivelor cursuri. Recomandăm preoților și învățătorilor noștri să participe cât mai mulți la aceste cursuri.

Posta Redacțiunii.

P. G. în Ș.-mică. De trei ori 10 cor.
Cor. Lug. Va să zică aveți senzația în spinare! Fericiți muritori! — Expediția se face regulat. Pricina întârzierii va fi fost poate pe drum undeva. — Fiți salutați cu toții!
Z. P. Primit.
Br. în V. Va urmă cât mai aproape.
B. C. Vă rugăm să nu scrieți și pe față și pe dos.

Cor. Bl. Nu se poate. Nu ne putem dimitte la toate flecăriile anonime. Cât pentru cei ce deschid larg porțile pe seama astorfel de găngăveli perfide: vom avea și noi cuvânt și revanșă.

Cadon de sărbători!

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărime 44/68 cm.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj*. — Prețul freat 2.20 cor.

PARTEA LITERARĂ

CRUCIAȚII.

Roman istoric din veacul al XV.
după Henryk Sienkiewicz.

(Continuare).

18

Lichtenstein își frământă capul singur cu părerea lui Zavisă, vestea căruia nu numai în Polonia, ci și în Ungaria și Germania L'au poreclit „oginda cavalerilor”, iar spusese lui, în multe locuri, le primiau ca tot atâtea legi obligatoare. Acum Lichtenstein se întoarse spre el și ca și cum ar voi să-și scuture răutatea inimii, îi zise:

— În cazul ăsta, I-ar putea agrafia singur numai marele magistru.

— În vătămarea asta personală magistrul n'are nici un amestec...

— Eu însă în calitate de trimis al Ordului, am fost silit să fac dupăcum mi-a spus mintea.

— Lichtenstein! Tu înainte de toate ești cavaler.

— Și am greșit doară împotriva legilor cavaleresti?

— Desigur ai cetit acele legi, în cari se spune, că fiecare cavaler trebuie să imiteze două animale leul și mielul. — Tu pe care l'ai imitat acum?

— Dumnezeu, mă va remunera pentru că am prețuit mai mult cinstea ordinului, decât legile cavaleresti.

— Dumnezeu va judecă, — răspunse Zavisă — cumpănind îngâmfarea și supunerea omului!

Convorbirea lor o întrerupse, reîntorcerea judecătorilor. Urmă o liniște mortală. Președintele încunjurat de ceilalți judecători își ocupă scaunul și ținând în mână sfânta cruce, zise lui Zbisko să ingenuchieze. Cancelarul ceti sentința, pe care nime nu o înțelese, dar știu cu toții că conține: moartea.

Zbisko ascultă sentința cu supunere și își bătu mai de multeori pieptul, rugându-se astfel:

Dumnezeule, fii iertător și îndurător spre sufletul meu păcătos!

Mazko încă ingenuchia lângă el și plângând îl strinse la sinul iubitor de frate. Cavalerii și damele își întoarseră fața, ca să-și ascundă lacrimile.

Încă în aceeași zi, de către seară, sunetul buciului îndatinat la atari ocaziuni vesti prin stradele Cracoviei, că tinărul Zbisko Bogdaniec, vătămând pe trimisul ordinului cruciat, e judecat la moarte.

Mazko ceru, ca executarea să se facă mai târziu. Dorința i-se împlini. Amânarea executării s'a făcut pe baza datinei, ca cel osândit să-și poată aranja afacerile lui pământesti și de altă parte nici chiar Lichtenstein n'a insistat, văzând că toți îl judecă pentru cruzimea cu care s'a purtat.

Astfel Zbisko putea să aștepte liniștit ziua executării. Mazko l-l cercetă în prinsoare și ca un frate bun îl mângăia mereu. — Vorbeau despre una-alta, dar mai ales îi muncea gândul, că li-se stinge familia.

— Trebuie să te căsătorești, iubite frate, — zise Zbisko,

— O, cum și poți vorbi așa acum, când te vezi în oara morții! — zise Mazko suspinând. — Chiar dacă mi-ar trece prin minte comedia asta, mai întâi trebuie să-mi răzbun pentru moartea ta.

— Dumnezeu să-ți deie bine!, — strigă Zbisko — o mângăiere mai mare nici nu mi-ai fi putut cauza! Și când îl provocă?

— Indată ce nu va mai fi trimis.

— Prea bine!

— Atunci însă-l omor... întocmai ca pe cavalerul din Frizia... Î-ți aduci aminte cum i-am sfărmat capul cu ciocanul?

Zbisko, indestulit în sufletul său zise:

— Acum mor mai ușor.

— Ce te și cugeți la moarte? — răspunse Mazko. — Dacă trebuie să mori, vei muri cu cinste, oasele nu ți-te vor împrăști în vânt, ci eu ți-le voi aduna și le așez, într'un sicriu de nuc și le duc cu mine acasă în Bogdaniec, unde se odihnesc și părinții noștri.

Zbisko prinse mâinile fratelui său și sărutându-le zise cu drag:

— I-ți mulțămesc iubite frate! Dumnezeu să te binecuvinte!

Zbisko era totuși trist și deprimat. Ades întrebă:

— Cum e lumea p'afară frate?

— E vreme frumoasă... soarele-i cald...

— O, de-ași putea călări barăm odată pe câmpia cea arsă de soare — zise Zbisko îndurerat. — E fioros să mori așa tinăr!

Nu și-au uitat de Zbisko nici celea două principese de Mazovia. — Principesa Ziemorit se decise să scrie magistrului ordinului, rugându-l să recomande pe Zbisko, regelui Jagiello spre agrafiare.

Trebuia însă un om de încredere, care să ducă și să aducă repede răspunsul.

La asta se angajase însuși Mazko, spunându-i vestea îmburătoare și lui Zbisko.

Sărmanul prinsoier, la început s'a bucurat de veste, dar bucuria nu ținu mult, căci gândindu-se puțin, zise cuprins de durere:

— Cine poate spera vr'un bine dela germani?... Chiar și Lichtenstein ar fi putut vorbi mai calm, dar n'a voit. L'a supărat mult că în drumul dela Tyniec nu au ingenuchiat înaintea lui.

— Adevărat, — răspunse Mazko, — dar Courad Junghingen, nu e om sumet și răzbunător. și nu perdem nimic de vom încerca să ne ajute.

— Numai să nu te prea umilești înaintea lui!

— Nici vorbă! Eu duc numai epistola principesei.

— Ce bun ești! Dumnezeu sigur te va remunera pentru asta.

Zicând aceste, Zbisko privi încruntat la fratele său:

— Dacă regele mă va agrafia am să mă bat cu Lichtenstein. Asta să nu o uiți frate!

— Încă nici nu ești sigur de viața și deja și începi cu amenințările! Acum nu vorbi de acestea.

Și se despărțiră plângând, după-ce s'au îmbrățișat... Afară era vreme urtă, tună și fulgeră mereu, iar Zbisko să puse în ge-

nunchi și se rugă ferbinte, punându-și încrederea în voința sfântă a lui Dumnezeu.

În cealaltă zi avu mare bucurie. — Îl vizită principesa Anna Danuta, și aduse și pe mica Danusie. — Zbisko ingenuchind ceru iertare și vorbind despre datorințele lui de cavaler, începu cu cuvinte dulci să preamărească frumuseța Danusiei.

Principesa privi la ei cu întristare și în urmă le zise:

— Nu o lăuda prea tare Zbisko! Dacă Mazko nu aduce răspuns îmbucurător, nu peste mult în paradis vei vedea altele cu mult mai frumoase ca Danusia.

Începu apoi să plângă și ea și Danusia. Zbisko, abia putând să se mai rețină, zise:

— Danusie! Nu pot să-mi îndeplinesc promisiunea, ce ți-am făcut-o! Dar de voi ajunge înaintea feții lui Dumnezeu t-l voi ruga: — „Doamne iartă greșelele mele! Și dacă vrea-i să dai cuiva iertare pe pământ, dă-i Danusiei, ficei contelui Jurand“.

Zbisko, rugă pe Danusia să-i mai cânte odată poezia ce i-a cântat-o când conveniră mai întâi otelul Tyniec. Și Danusia, deși o năpădiau lacrimile, începu cu glas fin de fiolenelă:

De-aș fi o turturică...

Lacrimile o năpădiră și de două ori, că trebui să întrerupă. Și împreună cu ea plânse și principesa și Zbisko.

Zbisko prinzând pe Danusia de mână, se plimbară împreună prin celula îngustă.

— De m'ar scăpa Dumnezeu... De m'ar scăpa Dumnezeu!

Și Danusia îl îmbrățișă, și își puse capul pe umerii lui Zbisko, care repetă mereu:

— Te-aș lua de soție!... Te-aș lua de soție!...

VIII.

Locuitorii Cracoviei aflară o veste tristă. În seara de 21 Iunie circula în toate părțile, știrea, că regina e bolnavă. Medicii veghiază lângă ea toată noaptea și fața lor tradă o îngrijorare mare. Toți erau, ca speriați. Guvernorul Iasko Topor trimise numai decât o solie regelui, care era dus de acasă, iar poporul aleargă la biserică, unde împreună cu preoții înaltă rugăciuni pentru însănătoșirea reginei.

În dimineața următoare întreg poporul se adunase în jurul palatului regal așteptând s'auză ceva nou; veniră mulți chiar și din afară mănăți de trista veste ce-i neliniștea.

În sfârșit apărură pe trepte și episcopul din Cracovia, încunjurat de o suită pompoasă și de servitorimea din curte. Spuse mulțimii, să fie în liniște, căci zgomotul îi face rău reginei, căreia astă noapte i-s'a născut o fetiță.

Vestea o primiră cu bucurie, mai ales auzind, că și regina și micuța sunt pe deplin sănătoase. Poporul se împrăște de lângă palat prin oraș, manifestând în toate părțile bucuria ce o simțea.

Fiecare își explică lucrul după priceperea sa.

(Va urma).

Vechile cărți românești din Ardeal.

(Continuare și fine).

La sfârșitul cărții sale, care e provăzută cu un indice nominal și real, științificește lucrat, autorul face o apreciere sintetică a mișcării noastre culturale, considerată după cărțile timpului. În această parte învățatul istoriograf aduce tributul de recunoștință *unirei noastre cu Roma* în cuvite, pe cari țin să le traduc în întregime.

„Cele dintău trei piese *) ale bibliografiei noastre (p. II): — zice Dr. Veress — un Catehism, un Călindar și un Abecedar, au apărut în un restimp de 18 ani, în 3 puncte deosebite ale Ungariei, foarte depărtate unul de altul. (Tirnova — Brașov — Blaj). Deși răspundeau unor necesități, ele au rămas fără efect.

„România din starea sa înapoiată a ridicat-o biserica gr.cat. prin încheierea *Unirei*; doar afară de preoți poporul nu știe scrie și ceti, și la fiecare ținut locuit de români al țerii se potriveau cuvintele episcopului gr.-or. din Timișoara, Vincentiu V. Ioanovics, rostite la 1765: sunt printre ei și bătrâni de 80 de ani, cari de când s'au cununat n'au mai fost la biserică, și în moravurile lor sunt asemenea dobitoacelor“. Din această stare numai *biserica și școala* a putut ridica poporul, și unealta acestor două eră *tipografia*. La conștiința acestui fapt a ajuns vlădica gr.-cat. al Ardealului Petru Paul Aaron, când la 1750 a înființat tipografie în Blaj, între zidurile mănăstirii sîntei Treimi, și a început tipărirea cărților bisericești. La lueru el vede bucuros ori ce lucrător priceput, pe care tocmai îl află. Astfel pe lângă Români din Muntenia lucră acolo culegătorul sas din Sibiu alături de Mihail Becskereki și Endrédi János din Ungaria; cest din urmă gravează ilustrațiuni. Pe urmele vlădicului Aaron merg Rednic Maior, Bob și ceilalți. Ei favorisează și spiritul de luminare al timpului și mai ales ordinațiunile privitoare la instrucție ale lui Iosif al II., în urma cărora în Blaj s'a înființat *prima școală normală de stat cu limba de propunere românească*. Eră pe stat, pentru că stă sub iurisdicția guvernului ardelean și învățătorii erau numiți de acela. Astfel a ajuns directorul acestei școli *George G. Sinkai*, care învățase în Roma și care cu sprijinul colegului său *Samuil Clain de Sadu*, a desvolat o activitate literară extraordinară în favorul neamului său înapoiat în cultură; și amândoi au devenit cu adevărat creatorii literaturii române*.

„Sub înriurirea lor și biserica gr.-or. se face tovarășă a mișcării culturale, în sediul său, Sibiu, deși acolo până atunci (1783) numai chiar un Abecedar se tipărise. Situația acesteia eră mai favorabilă, pentru că nu trebuia să-și facă tipografie, fiind chiar două cari se ofereau aranjate cu litere cirilice. Mai întâiu tipăresc la Martin Hochmeister, dar la 1789 Peter Barth primește dela biserică privilegiu pentru tipărirea cărților bisericești, care trece apoi la fiul său Ioan. De aci înainte episcopul

neunit Gerasim Adamovics desfășură zel mare în folosul românilor și pe lângă el, mai ales Dumirru Eustatievici, directorul școlilor. Prin lucrarea lor așa de mult au trezit gustul de cetit, încât nu tipăresc numai cărți bisericești și de școală, ci încearcă și editarea de cărți lumești și de petrecere...“

În felul acesta autorul face o schiță istorică a evoluțiunii culturale românești, în firul cărților, arătând rostul tipografiei reg. din Buda, a celor din Brașov, Cluj și Timișoara. Ne-ar duce însă prea departe a o schiță aici întreagă.

Cei ce se intereseze de cărțile noastre vechi, — și ar trebui să ne interesăm cât mai mulți, doar e vorba de comorile sufletești ale străbunilor noștri — vor avea în cartea Dlui Dr. Veress o călăuză foarte folositoare, ba indispensabilă, după ce „Bibliografia veche românească“ a Dlor Bianu-Hodos e și foarte scumpă, și mai puțin completă, în ce privește Ardealul.

Prețul cărții e de 4 cor. și se poate căpăta dela subscrisul, la care se află în depozit câteva exemplare. Mă gândesc însă, oare nu am putea avea noi un astfel de manual românesc? Eu cred că da, și că ar fi chemarea „Asociațiunii“ noastre să ni-l dea. După acesta al dlui Dr. Veress un om cu interes pentru bibliografia veche, lar putea face ușor și „Asociațiunea“ l-ar putea tipări în curând. Pe aceasta cale, deșteptându-se interesul public în această direcție, s'ar putea aduna apoi în biblioteca „Asociațiunii“ o colecție cât mai completă a vechilor cărți românești din Ardeal și Țeara ungiurească.

Dr. Elie Dăianu.

Loc deschis.

Asigurarea unei penziuni cu sau fără asigurare de capital. Acest nou și exelent mijloc de a-și asigura bătrânețele, face acum cu puțință și acelei pături a poporului, care până acuma nu eră în stare a-și asigura o penziune (rentă pe viață) pentru bătrânețe, precum comercianților, industriașilor, diurniștilor etc., să-și procure pentru bătrânețele lor o existență lipsită de griji și anume cu cât se poate de puține cheltuieli și între condițiunile cele mai simple posibile. Nu numai, că lipsește adevărat orice cercetare medicală, dar depunerile (premiile) se pot face la orice timp și în orice mărime (Minimum cor. 5—) pe de altă parte asiguratului îi stă în liberă voie să stabilească după placul său începutul unei penziuni corăspunzătoare. Afară de aceea — la asigurări după tarifa XVI^{AM} (cu asigurare de capital) — o prescriere a depunerilor făcute e cu neputință pentru că ele se restituiesc după moartea asiguratului! Obiecțiunea, că prin depuneri spre fructificare cu 4½% s'ar putea ajunge acelaș scop, în cazul de față nu stă: dacă depune d. e. cineva în etate de 30 de ani cor. 1000— cu 4½% atunci aceasă sumă în 30 de ani a crescut la 3745.32; ar primi deci dela etatea de 60 de ani o rentă cu 4½% dobândă a acestei sume adevărat cor. 168.54; dela „Transsylvania“ însă ar căpăta după tarifa XVI^{AM} pe întreagă viața o penzie de cor. 226—; dacă amândă penzia până la etatea de 65 ani, atunci primește dela cassa de păstrare cor. 210—, dela „Transsylvania“

însă cor. 369—; dacă însă poate la etatea de 20 ani deja a depus suma de cor. 1000— atunci ar primi la etatea de 65 de ani dela cassa de păstrare cor. 326.17, dela „Transsylvania“ însă cor. 629— ca rentă pe viață! Cine însă îi garantează, că etalonul în acest timp nu va scădea la 4%? De aceea recomandăm tuturor aceluia, cari din cauza ocupațiunii lor n'au drept la o penziune; tuturor, cari din cauza sănătății lor, nu puteau primi într-o asigurare obișnuită precum și tuturor persoanelor, cari se interesează de acest mod de asigurare, să-și procure dela direcțiunea „Transylvaniei“ din Sibiu, sau dela orice altă agenție principală un formular de propunere și informațiuni și să încheie o asigurare de penziune.

Posta Administrațiunii.

Am primit și chităm abonamentul dela: *Zlatna* pe 1901 sem. 2-lea. Vă rugăm și pentru restanța de pe anii următori. *Lunca* pe 1911 trimestrul prim. *Lupeni* pe 1911 întreg. *Tâmbăia* pe 1910. *Pêrul* pe 1911. Parohia mai e în restanță pe anii 1906—1910. Numeri de prisos renapoiati-i. Greșeli se întâmplă. *Secaspresaca* pe 1911 întreg. *Dr. L. P. Abrud* pe 1911 întreg. *Galtiu* pe 1908. Rugăm și restul. *Velcher* pe 1911 trimestrul prim și al doilea. *Csengerbagos* pe 1911 trimestrul prim. *Timișoara* pe 1911 sem. 1-iu complet. *Kisiklód* pe 1911. Adresa se va schimba. *Șeușa de Câmpie* pe 1911 trimestrul prim și al doilea. *Alba-Iulia-Maieri* pe 1911 întreg. Mai rămân în restanță anii 1909 și 1910; cari vă rugăm a-i achita. *Lechința de Mureș* pe 1911 întreg. *Ghimeș-făget* pe 1911 întreg. *Reșinar*, merge aviz separat. *Baiaspric* pe 1911. *Gheja* pe 1906. Vă rugăm și pentru restul din anii următori. *Bernadea* pe 1911 întreg; dar sunteți în restanță cu anii 1909 și 1910. Vă rugăm a-ne trimite și pentru aceștia. *Baia de Criș* pe 1911 complet. *Nagykomlós* pe 1911 complet. *Nagyércze* pe 1911.

Bibliografie.

A apărut:

Antologionul sau Mineiul tomul I. carele cuprinde în sine slujbele dumnezeștilor sârbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu eopcii este 32 Coroane.

Doctorul de casă

sau

Dicționarul sănătății,

impodobit cu 315 chipuri, de Dr. Vasile Bianu. Tractează despre structura și funcțiunile organelor omului. Medicina uzuală și de urgență vindecă tot felul de boale, accidente, otrăviri, asfixii, epidemii, contagiuni, microbi, nevrose, pinotism, medicamente, plante medicinale, pansamente, igiena generală, alimente de beuturi, locuințe, îmbrăcăminte, igiena preventivă, igiena etăților și profesiunilor, igiena curativă, igiena simțurilor, igiena orașelor și satelor, ape minerale, hidroterapie, băi, electricitate, exerciții, gimnastică etc.

E indispensabil pentru fiecare casă. — Costă 14 cor. franco.

*) Acestea sunt: „Katechismuș“, (1726) din Tirnavia (necunoscut), „Călindarul“ dascălului Petcu Șoanul (Brașov, 1733) și „Buceavna“ din Cluj (a II-a ediție, amplificată a Buceavnei din 1699, se află un ex. la D. prepozit I. M. Moldovanu în Blaj). — Dr. E. Dăianu.

1. Teologia dogmatică fundamentală de Dr. V. Suciș prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fco. 5-30
vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fco. 5-30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime, Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația.* fco. 7-30 cor.
vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fco. 7-30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1-50

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din caselle bisericești pentru bibliotecii. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol Blaj—Balázsfalva.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa
Redactor respons.: Augustin Gruția

AVIZ. Am onoare a Vă aduce la cunoștință, că mi-am început praxa de *dentist* în Blaj Casa capitulară vis-à-vis de reședința metropolitană. Cu stimă: *Virgil Muntean*, dentist.

(23) 12-?

A apărut: *Elemi Népiskola Értesítő könyvecské* — Indice pentru școlile populare primare. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto
Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

Nr. 54—1911.

(38) 1—8

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executa lucrările necesare la edificarea școlii gr. cat. din Șeica mică (Kis-Selyk, u. p. Nagy-Selyk) prin aceasta se recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiunea de 260 cor. adecă două suteșasăzeci coroane la curatoratul parohiei gr. cat. din Șeica mică cel mult până la 9 April st. n. 1911 la 12 ore.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luă în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume: condițiunile de edificare, preliminarul de spese și planul, aprobate de Preaveneratul Conzistor Metropolitan la 28 August 1909 sub Nrul 6431 se pot studia zilnic la oficiul parohial gr. cat. din Șeica mică între orele 8—12 a. m. și 2—5 p. m.

Licitarea minuendă să va țineă în 9 April la 2 ore p. m.

Șeica mică, la 25 Martie 1911.

Petru Gruia
preot gr. cat.

Teodor Lupu
curator prim.

(82) 1 3

Nr. 10—1911

Concurs.

Intreprinzătorii doritori de a executa lucrările necesari la edificarea bisericii gr.-cat. din Glogoveț (Glogavecz) Dist. prot. al Blajului, priu aceasta se recearcă să-și înainteze ofertele în scris însoțite de cauțiune de 800 cor. adecă opt sute coroane, la oficiul parohial gr.-cat. din Glogoveț cel mult până în 28 Aprilie 1911 la 2 ore d. a.

Ofertele întrate mai târziu nu se vor luă în considerare.

Operatele despre aceste lucrări și anume: formulariul de contract, condițiunile de edificare, preliminarul de spese și planul aprobat de Prea Veneratul Conzistor Metropolitan cu datul de 18 Martie 1911 Nr. 1998, se pot studia zilnic la oficiul parohial gr.-cat. din Glogoveț între 8—12 ore a. m. și 2—4 p. m.

Licitatiunea publică minuendă se va țineă în 23 Aprilie 1911 st. n. le 2 ore p. m.

Glogoveț (p. Hosszuaszó), 26 Martie 1911.

Ioan Aron,
preot gr.-cat.

Nicolau Budiu,
curator primar.

Singurul institut de asigurare ardălean

„Transsylvania“

==== SIBIU ====

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.
==== recomandă ====

☞ **Asigurări împotriva focului** ☞

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

☞ **Asigurări pe viață** ☞

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,881,168-18
Capitale asigurate pe viață achitate	"	4,571,035-51
Starca asigurarilor cu sfârșitul anului 1909	foc	112,045-412-=-
Fonduri de intemeiere și de rezervă	viață	10,847,132-=-
	"	2,309,387-=-

☛ **Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.**

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(26) 10—52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

in Timișoara-Fabric

27) 10—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu adjustari de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte. Indată ce clopotele sunt bătute de o lature prin aceea ce sunt mântinite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele gaurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de teace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.